وتەی "گەورە پیاوان"ی جیهان!؟

چرچیل

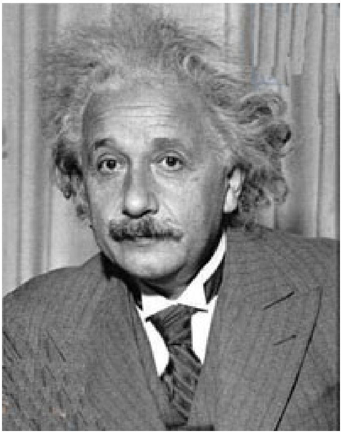

ئەنشتاین

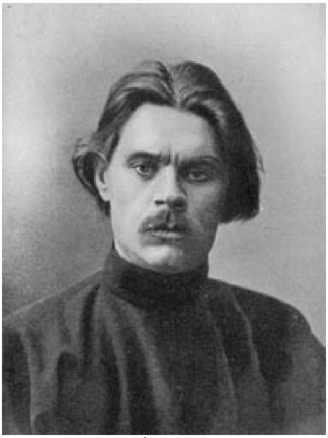

ماکسیم گورکی

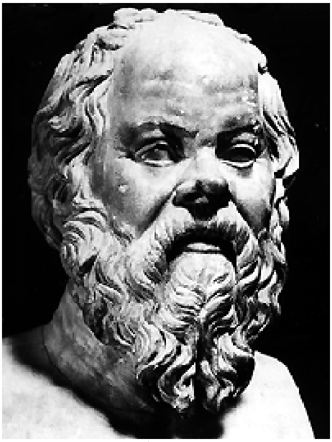

سوقراتیس

وەرگێران و نووسینی نادر فەتحی (شوانە)   بانەمەڕی ٢٠٠٥ی زایینی

وتەی "گەورە پیاوان"ی جیهان!؟

وتەی "گەورە پیاوان"ی جیهان، ئاماژە بەو وتانە دەکات کە مرۆڤ لە پێوەندی راستەوخۆ لەگەڵ کێشە یا خود هەڵس و کەوتی کۆمەڵگا وەکوو ئەزموونی شیرین و تاڵی ژیان بۆ نیشاندانی رێگای دروست گوتراون. مەبەست لە وتەی گەورە پیاوان بەو مانایە نیە کە تەنیا پیاوان وتە و قسەی بەنرخیان هەیە. وشەی پیاو لە زمانی کوردی و زۆربەی زمانەکانی جیهاندا، بە مانای مرۆڤ هاتووە و لێرەش هەر ئەو مانەیە دەگەێنێ. هەروەها وتەی گەورە پیاوانی جیهان بەو مانایەش نیە کە تەنیا مرۆڤی دەرەوەی کوردستان قسەی بەنرخیان هەبووە و هەیە. گەلێك بیرمەندی ناسراو و نەناسراوی کوردمان هەبووە و هەیە کە وتەکانیان نرخی جیهانیان هەیە! ئاواڵە کردنەوەی ئەم گۆشەیە بۆ گەڕان و دۆزینەوەی ئەم وتە بەنرخانەی فەرهەنگی ئینسانیە،کە لە هەر شوێنێکی ئەم جیهانە دەست دەکەوێ و شەرتێش نیە ئەم قسانە تەنیا قسەی فەیلەسوفان و ناوبەدەرەوان بێ!
سپاس بۆ ئەو کەسانە کە لە دەوڵەمەندکردنی ئەم نووسراوەیە هاوکاریم دەکەن. بە تایبەت سپاس بۆ ئەو کەسانە کە بیرمەندانی کورد لە دێرزەمانەوە تا ئەمرۆ بەسەر دەکەنەوە.

نادر فەتحی (شوانە)

من كاتێك خۆم قسه دەكەم، هەرگز شتێك فێر نەبووم!

ئاڵبرت ئنشتاین دەڵی:

نەفامی مرۆڤ و گەورەیی كەهكەشان بێ سنورە، هەرچەند لە مەڕ بێ سنور بوونی كەهكەشان، من زۆر دڵ نیا نیم!

وینستۆن چرچیل دەڵی :

مرۆڤی عاقڵ بە تەنیا هەڵە ناكا،بەڵكو دەرفەتی هەڵەكردن بە كەسانی تریش دەدا !

ژان ژاك رۆسۆ دەڵی :

ئازادی بەو مانایە نیە كە مرۆڤ هەرچی پێ خۆش بوو بیكا ، باوەكوو بەو مانایەیە كە بەو كارەی كە پێی خۆش نیە،مەجبوور نەكرێ،!

مارك توین دەڵی :

هەر كەس دەستەڵاتی خۆی لە بارودۆخێكدا لەدەست دا، لای كەم دەبێ ورەی بڕیاردانی هەبێ !

ویكتۆر هۆگۆ دەڵی :

مرۆڤی گەش بین لە هەر گرفتێكدا رێگاچارەیەك دەدۆزەیتەوە ، كەچی مرۆڤی ڕەش بین بۆ هەر رێگاچارەیەك گرفتێك دروست دەكا!

نێلسۆن ماندێلا سەرۆكی پێشووی ئافریقای باشور:

كەسایەتیەكان بڕیار بە سەر كەسدا داناسەپێنن، بەلكو بڕیار دادەرێژن !

شوانه دەڵێ :

مرۆڤ سێ ڕێگای هەیە بۆ مامەڵەی سیاسی ،
یەکەم: ژیرانە بیرکردنەوە، کە ئەوە باشترینیانە.
دووهەم: لاسایی کردنەوە، کە ئەوە ساکارترینیانە.
سێهەم: تاقیکردنەوە، کە ئەوە تاڵترینیانە.

نەناسراوێ دەڵێ:

تۆ سەر دەکەوی، ئەگەر تێگەیشتبێتی کە زەرەر و زیان ڕێگا بۆ گەیشتن بە ئاوات خۆش دەکات!

هانس کرووپا دەڵێ:

کەمێك زیاتر "ئێمە" و بڕێك کەمتر "من".
کەمێك زیاتر "دڵ فەراوانی" و بڕێك کەمتر "بەخیلی".
کەمێك زیاتر گوڵ بۆ کرانەوەی گرێی ژیان و بڕێك کەمتر گوڵ بۆ سەر گۆڕ.

ئێرنست فیرستل دەڵێ:

هەر مرۆڤێك لەگەڵ خۆی لە ئاشتی دا بژی، حەولی شەڕ کردن لەگەڵ کەسی تر نادا!

راڵف والدۆ ئێمرسۆن دەڵێ:

باشترین ڕێگا بۆ دۆزینەوەی دۆستی باش، ئەوەیە، کە خۆت یەکێك لەوان بی!

مارتین لۆتار دەڵێ:

- درۆ، وەك تۆپەڵەی بەفر وایە، هەتا زۆرتر خول بخواتەوە، گەورەتر دەبێتەوە!
- ئەگەركو من دڵ نیا بم كە سبێنێ دنیا خاپور دەبێ، ئەورۆ دارێك دەچێنم!
- ئێمە فێر بووین وەك باڵەندە بفرێن، وەك ماسی مەلێ بكەین. بەڵام لەبیرمان چۆتەوە وەك برا لەگەڵ یەك بژین.

شوانە دەڵێ:

بەختەوەری لە دەرەوە، یا جێگایەكی شاردراوە نیە كە ئاوا مرۆڤ بەدوایدا دەگەرێ، بەڵكو، لێرە، لەناو دەرونی خۆماندایە، بەداخەوە لێرە، كەم كەس بەدوایدا دەگەرێ !

رابیندرات تاگۆر(هیندی) دەڵێ:

هەر مرۆڤێك دارێك بچێنێت و بشزانێ كە ناتوانێ لەژێر سێبەرەكەیدا دانیشێ، ئەو مرۆڤە لە مانای ژیان گەیشتووە!

ڤیرگینیا ساتیر دەڵێ:

گەورەترین خەڵات، بۆ من ئەوەیە كە لەلایەن كەسێكەوە ببیندرێم، گوێچكەم بۆ رابگیرترێ، لێم حاڵی بێ و هەستم پێ بكا.

گەورەترین خەڵات كە من دەتوانم بە كەسێكی بدەم ئەوەیە، ببینم، گوێی بدەمێ، لێ حاڵی بم و هەستی پێ بكەم.

ئەگەر ئەوە پێك بێ، پێوەندیش پێك دێ !

ستريۆڤێلز دەڵێ:

ناهومێدی ئەو ئاسەوارانەن کە چارەنووس پێمانی دەدا بۆ دۆزینەوەی ڕێگای راست !

یومیز ئیمرە(تورك) دەڵێ:

وەرە، لێگەرێ با لەگەڵ یەك ئاشنا بین، لێگەرێ لەگەڵ یەك بە یەك رێدا بروێن، لێگەرێ بە خۆشەویستی لەگەڵ یەكدا بژین، كەس لەسەر ئەو دنیایە نامێنێ !

کۆنفۆزیۆس دەڵێ:

- بە چاوی رەخنەوە تەماشای کەس مەکە بۆ شتێك کە بۆخۆشت نایزانی، بە کەس فەخر مەفرۆشە بۆ شتێك کە دەیزانی !
- هەرکەس پرسیار بکات، بۆ کاتێك نەزانە. ئەگەر نەپرسێ، بۆ هەموو ژیان نەزانە !

نەناسراوێ دەڵێ:

- مرۆڤ کۆنترۆڵ بەسەر سروشتدا دەکا، پێش ئەوەی فێربێ، کۆنترۆڵ بەسەر خۆیدا بکا!
- هەموو مرۆڤێك ئوریگیناڵ لە دایك دەبێ ، زۆربەش بە کۆپی لە دنیا دەرۆن !
- هیچ ڕێگایەك بۆ ئاشتی نییە، چونکە ئاشتی خۆی ڕێگاکەیە !
- ئیدەکان وڵامدەرەوەی ئەوە نین کە مرۆڤ، چۆن بەکاریان دەهێنێ !
- ئەو شتەی دەتوانی گرێی لێ بدەی، مەیبڕە !

مارك تواين دەڵێ:

هەر مرۆڤێك وەك مانگ وایە ، لایەنێكی ڕەشی هەیە كە بە كەسی نیشان نادا !

جۆرج مارشاڵ دەڵێ:

كردەوەی بچووكی بە ئەنجام گەیشتوو(ئاكام)، باشترە لە ئیشی گەورەی بە ئەنجام نەگەیشتوو (بێ ئاكام) !

ئانتۆنی د ساینت دەڵێ:

ئێمە نە لە ڕێگای یارمەتی دان، باوەكوو لە ڕێگای كۆكردنەوە، نەخۆش دەكەوین !

شوانە دەڵێ:

ئەگەر مرۆڤ مستی بقووچێنێ، نە دەتوانێ دەستێك پڕ كا و نە لە دەستێك شتێك وەرگرێ!

فریدریش ی گەورە دەڵێ:

- زۆر كەس زەحمەتی بیركردنەوە بە خۆیان نادەن و دەشیانەوێ بڕیار بدەن !
- هەر مرۆڤێك دەتوانێ زانستی هەبێ، بەڵام هونەری بیركردنەوە سروشتیە و كەم كەس هەیەتی !

ئۆسوالد شپینگلر دەڵێ:

بە دەگمەن دەبیندرێ مرۆڤێك بزانێ، بە چی باوەڕی هەیە !

رۆنالد شپیندلر دەڵێ:

کۆمەڵە مرۆڤێك هەڵەی کەسانی تر، بۆ شاردنەوەی هەڵەکانی خۆیان، وەك بەڵگە دەهێنەوە. بەداخەوە بەکارهێنانی ئەو تێکنیکە زۆرجاران کاریگەرە !

ف.ج. شتراوس دەڵێ:

مرۆڤ دەبێ ئاسایی بدوێ، قوڵ وچڕ بیر بکاتەوە بەڵام نەك بە پێچەوانە !

گووتە دەڵێ:

بەختەوەر ئەو کەسەیە، فرمێسکی چاوێك، ئیشك دەکاتەوە !

رابیندرات تاگۆر دەڵێ:

ئەو کەسە دەوڵەمەندە کە لە زۆربەی شتەکان چاوپۆشی دەکا !

ج. تاتی دەڵێ:

هەرکەس بۆ کارێکی بچووك خۆی بەزل زانی، بۆ کاری گەورە بچووکە!

و. هۆلمس دەڵێ:

هەر چی بەر لە ئێمە قەوماوە و هەر چی پاش ئێمە روودەدا، لە بەرابەر ئەو شتەی ئەوڕۆ لە پێشمانە،هاوتا و هاو مانا نین !

شوانه دەڵێ:

ڕابردوو ناگەڕێتەوە، داهاتوو لێڵ و نادیارە، هەر ئێستا و ئەم کاتە گرینگە و تێیدا ڕابوێرە!

کارڵ وای هۆفر دەڵێ:

سێ چەشن مرۆڤ هەن،
<u>یەکەم</u>،   ئەوانە کە هەوڵ دەدەن ئاڵ و گۆڕێ پێك بێنن !
<u>بەشێکی زۆر</u>، ئەوانە کە دەڕوانن، چلۆن ئاڵ و گۆڕ پێك دێت !
<u>بەشی هەرە زۆر</u>، ئەوانە کە ئاگایان لە ئاڵ و گۆڕ هەر نییە !

نەناسراوێ دەڵێ:

سێ شت هەن کە مرۆڤ نازانێ داهاتوویان چلۆن دەبێ :
خۆشەویستی ، سەرکەوتنی پیشەیی و ڕاپەڕین .

شوانه دەڵێ:

ئەگەر تۆ هیچ بارێك بەسەر شانتەوە نیە، هۆیەکەی ئەوەیە کە بارەکەت بەسەر شانی ئەوانی ترەوەیە !

ئەنشتاین دەڵێ:

- مرۆڤ ناچار نییە لە هەموو دنیا حاڵی بێ ، باوەکوو دەبێ ڕێگای خۆی بدۆزێتەوە.
- دنیا لە لایەن ئەو کەسانەوە بێ ڕێز نابێ کە کاری نادورست دەکەن، باوەکوو لە لایەن ئەوانەوە کە بۆ کاری نادروست فتوا دەدەن !
- بیرکردنەوە لە داهاتوو، دەبێ بیری شەڕخوازی نامومکین بکا !

الكساندر هرسن دەڵێ:

خۆشەویستی و دۆستایەتی وەك دەنگدانەوە وایە، هەر ئەوەندەت بۆ دەگەڕێتەوە کە پێت داوە !

ئانۆنوموس دەڵێ:

دوو چەشنە هەڤاڵ هەن، ئەوانە کە دەکڕدرێن و ئەوانە کە لەکڕین نایەن!

کارڵ گوستاڤ دەڵێ:

بیرکردنەوە هاسان نییە، بۆیە زیاتر بڕیار دەدرێ !

ئارتۆر شۆپنهاور دەڵێ:

مرۆڤ دەبی بیربکاتەوە، وەکوو کەم کەس کە دەیکا، دەبێ بدوێ وەکوو زۆر کەس کە دەیکا !

ئیزاك ئزیمۆڤ دەڵێ:

زۆرەملی، ئاخرین بن بەستی ڕێگای مرۆڤی کارنەزانە !

م.م. مارکهۆف دەڵێ:

بە یاساخ کردن ، مرۆڤ بەرەو ڕێگای دروست هان نادرێ !

وینستۆن چرچیل دەڵێ:

ئەوە گەورەترین شانسی ژیانی هەر مرۆڤێکە ،لە هەڵەکان دەرس وەرگرێ و وەلایان نێ !

فریدریش دورن مات دەڵێ:

هەرچەندە بەرنامەی مرۆڤ بۆ ژیان قایم تر بێ،بەو ڕادەیەش کەمتر، پێشهات،دەتوانێ کاری لێ بکا!

ئاکسل مارتین دەڵێ:

مرۆڤ دەتوانێ لەهەنبەر زۆر شت خۆڕاگری بکا، ئەگەر بتوانێ خۆی تەحەمول بکا !

ئوسکار وایلد دەڵێ:

کاتێ من منال بوم، پێم وابوو پووڵ، گرینگترین شتە لە ژیانی مرۆڤدا. ئەورۆ کە گەورە بووم، دەزانم، کە وایە !

زیگمۆند فرۆید دەڵێ:

هیچ کات ئێمە ئەوەندە دڵ ناسك نین، وەك کاتی خۆشەویستی .

ویلهلم بوش دەڵێ:

شێتیی ، لێهاتوویەکی سروشتیە !

چارلز د گاولە دەڵێ:

بڕیارێکی ناتەواوی حازر، باشترە لە بڕیارێکی تەواو، کە بەردەوام لێی بگەڕێی !

کلینت ئێستوود دەڵێ:

من پێم وایە، ئەو شتەی کە پیاو لە ژنی دەوێ، ژنێش هەر لە پیاوی دەوێ. ئەوەش: ڕێزلێنان و ڕێزێگرتنە!

ب. فرانكلين دەڵێ:

ڕاستی، لە منداڵ و مرۆڤی کەم عەقڵ و مرۆڤی زۆر پیر ببیستە!

ە. هێسە دەڵێ:

ئەو کەسە لە ژیاندا سەرکەوتووە کە مانای خۆشەویستی دەزانێ، سەبری هەیە و توانایی بووریني هەیە!

ئانونیموس دەڵێ:

کورت ترین ڕێگای پەیوەندی بەینی دوو مرۆڤ، بزەی لێویکە !

مارك توین دەڵێ:

خودا مرۆڤی دروست کرد، کاتێ لە دروستکردنی مەیموون ناهومێد ببوو. بەدوای دروستکردنی مرۆڤ چاوپۆشی لە هەر تاقیکردنەوەیەکی تر کرد!

سوقراتیس دەڵێ:

زانست، وەبیرهاتنەوەی ئەو زانیارییانەیە، کە مرۆڤ سینگاو سینگ گێراویانەتەوە و لە ڕۆحیاندا ژیاوە!

ە. دۆدێری دەڵێ:

مرۆڤ، جاروبار دەبێ لە مرۆڤ دوورکەوێتەوە، بۆ ئەوەی بیدۆزێتەوە!

پ.فرانکن فێلد دەڵێ:

مرۆڤی خۆشباوەڕ وەك ئینسانی دز وایە ، هەموو شتێك بە سادەیی هەڵدەگرێ !

م. گاندی دەڵێ:

هەر شتێك مرۆڤ بە زۆرەملی داگیری كردبێ، تەنیا دەتوانێ بە زۆرەملیش رایبگرێ !

ئێبنر ئێشنباخ دەڵێ:

- هیچ مرۆڤێك نایاتە سەر ئەو باوەڕە كە جەوهەر بە جەوهەر بشواتەوە، هەر خوێنە كە دەبێ بە خۆێن دەشۆردرێتەوە؟؟
- كتێب زۆرجار باشترین هەڤاڵی مرۆڤە، بەلام ئەو نابێ تەنیا هەڤاڵی مرۆڤ بێ !

نەناسراوێك دەڵێ:

لەوە دووری بكە، كە بە دۆستێكت پووڵ قەرز بدەی، ڕەنگە هەردووكیان لەدەست بدەی!

شوانە دەڵێ:

خۆت بە بێ دەسەڵات و فەقیر مەزانە، چونكە خەون و ئارەزووەكانت نەبوون بە راست!؟ بێ دەسەڵات و فەقیر ئەو كەسەیە كە هەر خەون و ئارەزوی نیە !

و.برووتچینسكی دەڵێ:

مێشكی مرۆڤ "هێلەك"ێكی تایبەتە ! تەنیا چاكەی خۆی و خەراپە ئەوانی تر لەخۆیدا ڕادەگرێ !

ئۆرزۆن وێلیچ دەڵێ:

تلەویزیۆن، جاچكە(بنێشت)ی چاوە !

ئەپیکۆر دەڵێ:

بۆ ئەوڕۆ بژی، لەبیرکە خەمی ڕابردوو !

ی.گ. فیشتە دەڵێ:

سامناکترین دوژمنی مرۆڤ هەر مرۆڤە !

پ. دۆمینگۆ دەڵێ:

هەرکەس پێی وابێ، لە سەر سەرەوەیە،ڕێگای بەرەو خوارەوەی دیاری دەکا!

ب. راسل دەڵێ:

هەرکەس بەراستی توانایی نووسینی هەبێ ، شەرمی لەوە نییە کە قامك لەسەر هەڵەکانی دابندرێ !

ر. بارسیل دەڵێ:

هەر مرۆڤێك توانایی بڕیاردانی نەبێ، بڕیاری بەسەردادەدرێ !

و. بووش دەڵێ:

تاقمێك لە مرۆڤ هەن کە خنکاندنیان پێخۆشترە لەوەی کە داوای یارمەتی بکەن !

گ. لیشتن بێرگ دەڵێ:

مرۆڤ نابێ هێندە بە ئیشکردنەوەوە سەرقاڵ بێ، کاتی بۆ بیرکردنەوە نەمێنێ !

مۆلێر دەڵێ:

ئێمە تەنیا بەرپرس نین لەو کارانە کە دەیکەین، باوەکوو بەرپرسین لەو کارانەش، کە نایکەین !

ل. نیکۆلائۆویچ دەڵێ:

مرۆڤ دەتوانێ بە بێ خۆشەویستی، دار بشکێنی. بەڵام بەبێ خوشەویستی ناتوانێ لەگەڵ مرۆڤی تردا بژی !

مارك توین دەڵێ:

بە جێی ئەوەی مرۆڤ خۆشەویستی لە گەڵ دوژمن پێك بێنێ، دەبێ حەولی ژیان لەگەڵ دۆست بدا !

ئانتوان ساینت ئێکسۆپێری دەڵێ:

بۆ دروستکردنی کەشتی، دەهۆڵ لێ مەدە چۆن دار خڕکرێتەوە و چلۆن ئیش بکرێ، باوەکوو هەستی دیتنی دەریای بێ بن و بێ سنور لە خۆتدا بپەروەرێنە !

نەناسراوێك دەڵێ:

سەرباز : بۆچی ئێمە هەر دەبێ بۆ شەڕ خۆمان راهێنین؟
ئەفسەر: چونکە بە درێژایی ٣٠٠٠ساڵی مێژوو، تەنیا ٣٠٠ ساڵ ئاشتی هەبووە!
سەرباز: ئەدی ئەوە باشتر نییە کە زۆرتر بۆ ئاشتی خۆمان راهێنین؟؟؟؟

کارل هاینریش دەڵێ:

هیچ شتێك لەوە هاسانتر نییە کە مرۆڤ خۆی گەورە و گرینگ بنوێنێ، هیچ شتێکیش لەوە چەتوونتر نییە کە مرۆڤ خۆی چکوولە نیشان بدا !

شوانە دەڵێ:

ئەو شتەی کە ئێمە هەستی پێ دەکەین زۆر گرینگترە لەوەی کە ئێمە دەیزانین !

ئریش فرید دەڵێ:

هەرکەس بڵێ لێرە ئازادی حاکمە، درۆ دەکا، چونکە ئازادی حوکم ناکا !

سۆقرات دەڵێ:

من دەزانم کە هیچ نازانم، هەر لەبەر ئەوە، لەوانیتر زیاتر دەزانم !

ئێما میلە دەڵێ:

کاتەخۆشەکانی ژیان و بیرکردنەوە لەوان، ڕەنگ دەدەن بە ژیانی نیسێ گرتووی هەر مرۆڤێك !

ژاپۆنی دەڵێن:

وتەی هەر مرۆڤێك، زانستی ئەو مرۆڤەیە !

پلاتۆ دەڵێ:

ئەوکەسەی بێ پرسیار دەژی، لە ڕاستیدا ناژی !

ئانتۆنی د ساینت دەڵێ:

دۆستی ڕاستەقینە هەڵەكانت پێ دەڵێ، دۆستی درۆیین هەڵەكانت بەوانی تر دەڵێ !

مارتین لۆتار دەڵێ:

تۆ ئەوڕۆ ئەو كەسەی، كە دوێنێ بیرت لێ كردۆتەوە !

كۆنفوسیۆس دەڵێ:

- هەركەس هەڵەیەك بكا و هەڵەكەی ڕاست نەكاتەوە، هەڵەی دووهەمی دەستپێكردوە !

- بە باس كردنی خەراپەی كەسانی تر لەپشت سەر ، مرۆڤ ناتوانێ خۆی چاكتر لەوان نیشان بدا !

كورد دەڵێ:

هەر كەس قسەی خەڵك بۆ تۆ بێنێ، هی تۆش بۆ خەڵك دەبا!

م. ئاورێل دەڵێ:

مرۆڤ ناتوانێ بەختەوەر بێ، ئەگەر بیری رەزامەندی و شانسی ژیان لە خۆیدا نەپەروەرێنێ !

ئاڵبرت ئاینشتاین دەڵێ:

گرفتی ئەوڕۆ، ئینرژی ئەتۆمی نییە، باوەكوو دڵی مرۆڤەكانە !

ئیزاك نیڤتۆن دەڵێ:

ئەوەی ئێمە دەیزانین یەك دڵۆپە، ئەوەی نایزانین یەك دەریایە !

شوانە دەڵێ:

لە ڕۆژەكانی ژیانت ئەوپەری كەڵك وەگرە، چونكە ئیتر ناگەڕێنەوە !

چارلی چاپلین دەڵێ:

هەر ڕۆژێكت، ئەگەر پێكەنینی تێدانەبێ، ئەو ڕۆژەت بە فیڕۆ چووە !

سوارە ئیلخانی زادە دەڵێ:

لای هەڵۆی بەرزەفڕی بەرزەمژی
چۆن بژی خۆشە نەوەك چەندە بژی !

شتاین بەك دەڵێ:

لە ژیانی مرۆڤدا ڕۆژی باش و نەباش هەن، بەڵام ئەوە ئێمە بۆخۆمانین كە دیاری دەكەین، ڕۆژەكەمان باش، یا نەباش بێ !

لاوتسە(چینی) دەڵێ:

فێربوون و وەرگرتنی زانیاری وەك مەلێ كردن دژ بە چۆمی خوڕ وایە، ئەگەر ڕاوەستی، دەگەڕێیەوە بۆ دواوە !

شوانە دەڵێ:

ئاگات لە بیركرنەوەكانی ئەوڕۆت بێ، ئەوانە دەبنە كردەوەكانی سبێ ڕۆژت !

گایبل دەڵێ:

زانست خەراب نییە، توانین باشترە !

ئانتۆنی رۆبیس دەڵێ:

- ئەگەر ئێوە هێشتا خۆتان نەناسیوە، چلۆن دەتوانن بڕیار بدەن کە دەتانەوێ چ بکەن !
- گەورەترین گرفتی دنیای مودێرنی ئەوڕۆ ئەوەیە کە مرۆڤەکان قەدر و قیمەتی خۆیان لە دەست دەرچووە !

یۆرگ پرامان دەڵێ:

- ئەوە بکەنە سەرمەشقی ژیان، کە سەرکەوتوویی بە دەستپیکردن، دەستپێدەکا !
- مرۆڤی سەرکەوتوو کراوەن بۆ هەموو ئاڵ و گۆڕێکی نوێ، ئەوان خۆیان بە داب و نەریتی کۆن، هەڵناواسن !

لیی لاکۆسکا دەڵێ:

کلیلی سەرکەوتوویی، زانست نییە، باوەکوو، مرۆڤە !

ڤیرگینیا ساتیر دەڵێ:

ئەوەی کە من ئەوڕۆ هەم، ئاوێنەی ئەو زانستیانەیە کە من فێری بووم، نەك ئاوێنەی توانایی من!

جان.ف. کندی دەڵێ:

بیر لەوە مەکەنەوە، وڵاتەکەتان، چیتان بۆدەکا، بیر لەوە بکەنەوە، چی دەتوانن بە وڵاتەکەتان بدەن !

پلاتۆن دەڵێ:

مەزن ترین زەفەر، زەفەری مرۆڤ بەسەر خۆیدایە، هیچ شتیك لەوە کەمتر و پەستتر نییە کە مرۆڤ توانایی کۆنترۆڵی خۆی نەبێ !

مەسەلێکی رووسی دەڵێ:

مرۆڤی عاقڵ بەدوای ڕێگادا ناگەڕێ، باوەکوو ڕێگا، دەپرسێ !

شوانە دەڵێ:

بۆ دروستکردنی وێنەیەکی نوێ لە خۆ، مرۆڤ پێویستی بە غیرەت و ئیرادەی راستەقینە هەیە. جار و باریش تەنیا ئاڵوگۆڕێك، دەبێتە هۆی حەرەکەی نوێ لە ژیاندا !

گۆتەی ئاڵمانی دەڵێ:

ئەمرۆ بە پرتاو دەڕوا،سبەی دیار نیە،تەنیا رابوردو دەمێنێتەوە!

ئەرستوو:

دایکی لێی دەپرسێ بۆ ژن ناهێنی؟ ئەو وڵام دەداتەوە "هێشتا وەختی نەهاتووە." پاش ساڵانێك دیسان دایکی دەپرسێ:"ئێستا بۆ ژن ناهێنی؟"، ئەرستوو دەڵی:"وەختی بەسەر چووە!"

ئەرستوو:

دایکی دەپرسێ بۆ منداڵێك دروست ناکەی؟ ئەرستو دەڵێ: "لە بەر ئەوەی منداڵم خۆش دەوێ!"

سووورپێست دەڵێن:

ویژدان وەك شتێکی سێ گۆشە وایە لە ناو دڵدا! ئەگەر هیچ کارێکی خراب نەکەی،ئەوە ئارامە. بەڵام ئەگەر کاری نالەبار بکەی، دەخولێتەوە و گۆشەکانی دەبنە هۆی ئێش و ئازار.
لە هەموو خەراپتر ئەوەیە، ئەگەر تۆ هەر نالەبار بمێنی، گۆشەکان کول دەبن و تۆ ئیتر هەست بە ئێش ناکەی!

ئالبرت ئاینشتاین دەڵێ:

خەیاڵ(فانتازی) لە زانست گرنگترە، چونکە زانست، سنووری هەیە و خەیاڵ بێ سنوورە !

یۆستین بێرتوخ دەڵێ:

خۆشحاڵی لە رادە بەدەر دەبێتە هۆی ناخۆشی!

کارل یاسپر دەڵێ:

بەو مەرجەی، مرۆڤ پێکەوە بژین، ناهومێدی نامێنێ !

گووتە دەڵێ:

هیچ کەس نازانێ، تواناییەکەی چەندەیە،هەتا تاقی نەکاتەوە !

هێنیگ پۆلمان دەڵێ:

ژیان وەك پیاسەکردن لەناو لێرەوارێکدایە، کەڵك لە جوانی سروشت وەرگرە، تەنیا دەبێ ئاگات لە ڕێگاکە بێ!

شوانه دەڵێ:

- لەسەر خوو و کردەوەکانی مرۆڤ بڕیار بدە، نەك لەسەر قسەکانی، مرۆڤ، قسەکانی زۆر زوو دەگۆڕێ، بەڵام عادەت و کردەوەکانی زۆر زوو ناگۆردرێن !

نەناسراوێك دەڵێ:

ژیانی مرۆڤ پڕە لە هەوراز و نەشیو، مرۆڤ دەبێ حەولی ئەوە بدا کە لە نشێودا نەمێنێ !

رالف ئێمرسۆن دەڵێ:

دەوڵەمەندی ڕاستەقینە بەوە نییە کە مرۆڤ ماڵی دنیای هەبێ، باوەکوو بەوەیە کە مرۆڤ لە ژیان چێژ بەرێ !

دێوید تۆرێاو دەڵێ:

تەنیا سەرقاڵی بەس نییە، مێلوورەش سەرقاڵە . پرسیار ئەوەیە: بە چیەوە سەرقاڵین؟!

فرانسیسکۆد لا دەڵێ:

بۆ مرۆڤ زۆر ساکارترە ، کەسانی تر پەنددابدا، هەتا خۆی پەند وەرگرێ !

جان روسیاو دەڵێ:

بێ رێزی کردن بە کەس یان کەسان، بەڵگەیەکە بۆ ئەوکەسانەی، کە هیچ بەڵگەیەکیان بەدەستەوە نییە!

زیگی دەڵێ:

هێندێك مرۆڤ هەن، پێیان ناخۆشە، گوڵ، دڕووی هەیە. هێندێکیش خۆشحالن، کە دڕوو، گوڵی هەیە!

پابلۆ پیکاسۆ دەڵێ:

هەر منداڵێك، هونەرمەندێکە. بەڵام گرفت لێرەدایە کە چلۆن دەتوانێ هونەرمەند بمێنێتەوە، کاتێك منداڵ نامێنێتەوە!

ماروا کۆلینس دەڵێ:

کەسایەتی ئەوەیە،خوت بزانی تۆ چی، نەك ئەوەی خەڵك پێت بڵێ تۆ چی!

مارك توین دەڵێ:

- جل و بەرگ کەسایەتی مروڤ دەنوێنێ. مرۆڤی رووت، کەم یا زۆر کار لە سەر کۆمەڵگا ناکا !
- بۆچی لە دەوری گۆرستان دیوار بکێشین ؟ ئەوانەی لەوێدان، تازە ناتوانن بێنەوە دەرێ، ئەوەی لە دەرێشن، پێیان خۆشنییە بچنە ژوورێ !

ماکسیم گورکی دەڵێ:

شاعیر، کاخی خەیاڵی دروست دەکەن، خوێنەران تێدادەژین و چاپخانەکانیش کرێکەی وەردەگرن !

پیرێس تۆرنە دەڵێ:

ئێمە بەدوای راستەقینە دا نین، باوەکوو، بەدوای خۆ بواردنداین!

رۆبرت فرۆست دەڵێ:

- دەستەی بڕیاردەری ١٢ کەسی هەڵبژێردراون، بۆئەوەی بڕیار بدەن کام وەکیل باشترە !
- مرۆڤی دیپلۆمات، ئەو کەسەیە کە رۆژی لە دایك بوونی "ژنی" لەبیرە و عومری ژنەکەی لەبیرچۆتەوە!

جان میلتۆن دەڵێ:

حکومەتکردن لە جەهەنم، باشترە لە نۆکەری بەهەشت !

گ.ب.کلێمینچیاو دەڵێ:

گۆڕەکان پڕن لەو مرۆڤانەی کە پێیان وابوو، گرینگن و پێویستن بۆ جیهان!

ك. کلاوزەویتس دەڵێ:

شەڕ، بەرهەمی کاری سیاسەتە بە شێوەیەکی تر !

عەرەب دەڵێن:

هەرکەس نەزانە و ناشزانێ کە هیچ نازانێ، ئەوە کەم عاقڵ(شێت) ە و خۆتی لێ لادە.
هەرکەس نەزانە و دەشزانێ کە هیچ نازانێ، ئەوە منداڵە و پێویستی بە فێربوونە.
هەرکەس زانایە و نازانێ کە دەزانێ، ئەوە خەوتووە، دەبێ لە خەو هەڵسێندرێ.
هەرکەس زانایە و دەشزانێ کە دەزانێ، ئەوە زانایە ، وەدوای کەوە !

ك. مۆرگنشتێرن دەڵێ:

وڵاتی مرۆڤ ئەو جێگایە نییە کە ماڵەکەی لەوێیە، باوەکوو ئەوجێگایەیە کە ئازاد بێ و دڵی لەوێ بێ!

ویلیام فاولکنر دەڵێ:

زۆر شت لە سەر ئەم هەردە سرنجی بۆ رانەدەکێشرا، ئەگەر یاساخ نەبایە !

ئابراهام لینکۆلن دەڵێ:

پێتخۆشە کاراکتەری ڕاستەقینەی مرۆڤ بناسی، بیخە سەر ئیشێك کە دەستەڵات و هێزی بڕیاردانی هەبێ!

وینستۆن چرچیل دەڵێ:

ئەگەر دوو مرۆڤ هەمیشە وەك یەك بیربکەنەوە، یەکێك لەوان زیادیە!

ئالیاس کانتی دەڵێ:

ئەوکەسە بێ غیرەتی ڕاستەقینەیە، کە ترسی لە بیرەوەری و ڕابردووی خۆی هەبێ !

ئێنریکۆ فێرمی دەڵێ:

زانست دەستەڵاتە، بەڵام، ئەوە هیچ کات بەمانای ئەوە نییە کە نەزانی بێ دەستەڵاتیە !

ماندیکاکان له ئه‌فریقا ده‌ڵێن:

زۆر مرۆڤی چکوله، له زۆر وڵاتی بچوکی ئه‌م هه‌رده،به زۆر ئیشی بچووکی که ده‌ی‌که‌ن، ده‌توانن سیمای ئه‌و جیهانه بگۆڕن !

ف.هوندرتواسیر ده‌ڵێ:

ئه‌گه‌ر مرۆڤێك به ته‌نیا خه‌ون ببینێت، ئه‌وه ته‌نیا خه‌ونێکه. به‌ڵام ئه‌گه‌ر زۆر مرۆڤ پێکه‌وه خه‌ون ببینن، ئه‌وه ده‌بێته ڕاسته‌قینه !

ل. رۆشه‌فوکولد ده‌ڵێ:

هه‌ر که‌س شکایه‌ت له بیر و هۆشی خۆی ده‌کا، به‌ڵام که‌س شکایه‌ت له تێگه‌یشتوویی خۆی ناکات!

راهێل ده‌ڵێ:

هیچ مرۆڤێك حه‌قی نییه، که‌سێك مه‌جبوور به ئیشێك بکا، که باوه‌ری پێی نییه !

شوانه ده‌ڵێ:

- لاوانی ئه‌وڕۆ ده‌بێ بیر له‌وه بکه‌نه‌وه که ئه‌وان به‌ڕێوه‌به‌رانی سبه‌ینێی وڵاته‌که‌مانن !

گرۆتێۆس ده‌ڵێ:

ئازادی،کۆنترۆڵی ئه‌و هێز و توانایه‌یه که هه‌ر مرۆڤێك به‌سه‌ر خۆیدا هه‌یه‌تی !

هاينريش بۆل دەڵێ:

ئازادی نابەخشرێ، دەستێندرێ !

ئارنۆلد گلاسۆ دەڵێ:

ئەوەی دوێنێ فۆرمۆل بوو بۆ سەرکەوتن، سبەینێ دەبێتە نوسخەیەك بۆ دۆراندن و تێکشکان !

جێن مۆلیرە دەڵێ:

زۆربەی مرۆڤەکان بەهۆی دەرمانەکانەوە دەمرن، نەك بە هۆی نەخۆشی !

شۆپنهاور دەڵێ:

- خوێندنەوە، بەو مانایەیە ،کە مرۆڤ بە مێشکی کەسانی تر بیردەکاتەوە!
- پوڵ و پارە، وەك ئاوی سوێری دەریاچە وایە. هەرچەند زیاتر بیخۆیەوە، توونی تر دەبێ!

م. برێدلی دەڵێ:

هیچ کەس ئەوەندە لاو نییە کە توانایی فێرکردنی نەبێ، هیچ کەسیش ئەوەندە پیر نییە کە توانایی فێربوونی نەبێ !

جێن پاول زارترە دەڵێ:

تەنانەت خواکانیش دەمرن، ئەگەر ئیتر کەس بڕوا و ئیمانیان پێیان نەمێنێ!

ئاندره ماورۆڤیس دەڵێ:

بڕیاری بەپەلە لەسەر کەس مەدە، کێ دەزانێ، ڕەنگە ئەوکەسەی کە دوشمنی ئێمەیە، دۆستی زۆرباشی یەکێکی تر بێ !

ئادۆلف شپێ مەن دەڵێ:

هەرکەس بەزەیی بە گورگ دابێ، درەنگ یا زوو لە لایەن ئەوەوە هەڵدەدڕدرێ !

ناشناسێك دەڵێ:

بیرکردنەوەکان و ڕێگاکان، مرۆڤەکان لێك دووردەکەنەوە !

شوانە دەڵێ:

مێژووناسین، زۆر گرینگە، بۆ ئەوەی هەڵەکان دووپاتە نەبنەوە!

کێسترفیلد دەڵێ:

مرۆڤێك کە هێزی تێگەیشتنی کزە، وەك میکرۆسکۆپ وایە، شتی چکوولە، گەورەدەکاتەوە و شتی گەورەش، هەر نابینێ !

گووتە دەڵێ:

هەرکەس لەشت نەکۆڵێتەوە، بە هیچ ناگا !

شتانیسلاو جێرسی دەڵێ:

ئەگەر ئینسانخۆر لە کەوچك و چنگاڵ کەڵك وەرگرێ، ئەوە خۆی پێشکەوتووییە !

شوانه دەڵێ:

رخنەگرتن لە خۆ و رخنە قەبووڵکردن، هیمەت و ئازاییەکی مەزنی گەرەکە !

سیمپسۆن دەڵێ:

هەر درۆیەك، پێویستی بە دوو کەسە، کەسێ، کە درووکە دەکا و ئەو کەسەی کە بڕوای پێ دەکا !

ئەدنان چەلکانۆڤیك دەڵێ:

مرۆڤ چاوی هەیە، بەڵام هەموو شتێك نابینێ. مرۆڤ گوێی هەیە، بەڵام هەموو شتێك نابیستێ.
ئەدی بۆ مرۆڤێك، کە مێشکی هەیە، دەبێ هەموو شتێك حاڵی بێ؟

هێلمووت والتێرس دەڵێ:

هەموو شتێك دوو لایەنی هەیە، بەڵام مرۆڤی فەناتیك تەنیا یەك لایەن دەبینێ !

چینی دەڵێن:

دوو جور مرۆڤی باش هەن: ئەوانەی وا مردوون و ئەوانەی وا لە دایك نەبوون !

ماکسیم گورکی دەڵێ:

ئەگەر مرۆڤێك پێویستی بە یارمەتییە،تەنیا بەزەیی پێیداهاتن بەس نییە، باشتر ئەوەیە یارمەتی بدەی!

پ.گریش دەڵێ:

زۆر بە ئازارە ئەو کاتەی مرۆڤ پێویستی بە یارمەتی هەڤاڵە و، هیچ هاڤاڵێك نییە !

شوانە دەڵێ:

خۆشەویستی نیشاندان، زۆر چەتوونترە لە رق لێ بوون. مرۆڤ دەتوانێ ئاسایی رقی لە هەمووشتێك و هەر کەسێك بێ. بەڵام بۆ خۆشەویستی، پێویستی بە هەستێکی دەروونی هەیە، کە کەم کەس هەیەتی!

وینستۆن چرچیل دەڵێ:

بریا مرۆڤ، هەڵەکانی کە دەرسیان لێ وەردەگرێ، زۆر زووتر بیکردبایەن!

ب. برێشت دەڵێ:

مرۆڤ ئەوکاتە بەراستی مردووە، کە ئیتر کەس سەبارەت بەو بیر نەکاتەوە !

ئۆتۆ بیسمارك دەڵێ:

هیچ کاتێك ئەوەندە درۆ ناگوترێ: بەقەرا،"پێش هەڵبژاردن"،"کاتی شەڕ" و دوای "ڕاو"،!

هێنری فۆرد دەڵێ:

ئەگەر تۆ دۆلارێکت داوە بۆ دەستپێکردنی کارخانەکەت، دەبێ یەکی دیشت بەدەستەوە بێ بۆ ناساندنی!

کۆنفۆسیوس دەڵێ:

ئێمە هیچ شتێك سەبارەت بە ژیان نازانین، جا ئیتر چلۆن سەبارەت بە مەرگ شت بزانین!!

گ. بێرنارد شاو دەڵێ:

بۆ سیاسەتمەدار ئەوە جێی مەترسییە، گەر سەبارەت بە ڕاستەقینە بدوێ. ڕەنگە ئەوە لای خەڵك ببێتە عادەت کە بیانەوەی گوێ لە شتی ڕاست بگرن !

شوانە دەڵێ:

من ئەوکاتە خۆم تەنیا دەبینم، لە دەستێکی کراوە بگەڕێم و تووشی مستێکی قووچاو بم !

ج. هانس کاسپەر دەڵێ:

بڵندگۆ، دەنگی مرۆڤ بە هێز و بڵیند دەکا نەك مەنتقی ئەو!

ساڵوادۆر مادارییاگا دەڵێ:

ویژدان دەکرێ سڕ بکرێ، بەڵام ناکوژرێ!

ج. گێنێیت دەڵێ:

تامی شتی بقە هەر ئەوڕۆ بچێژە، نەکا سۆزی، ئازاد بکرێ!

مۆنتاند دەڵێ:

ئاشتیخوازی سست ئاکار وەك "مەڕ" وان، ئەوان پێیان وایە، گورگ، گیاخوارە!

دورنێر دەڵێ:

هەموومان دەزانین، هەموو مرۆڤێك دەمرێ، ئەدی بۆ وا لەگەڵ یەك رەفتار دەکەین، دەڵێی تا ئەبەد دەژیین!

پارکینسۆن دەڵێ:

وەدواخستن، شێوەیەکی زۆر ناحەزی ڕەدکردنەوەیە !

حسین بەخشی دەڵێ:

کورد، ئەو کاتە هەست بە کوردستانی بوونی خۆی دەکا، کە کاریگەری سیاسەتی فارس و تورك و عەرەبی لەسەر لاچووبێ!

فرانکلین دەڵێ:

من بڕوام بە ئامار نییە، چونکە بە پێی ئامار، مرۆڤێکی میلیۆنێر و مرۆڤێکە هەژار، هەریەکە نیو میلیۆنیان هەیە!

کارل مارکس دەڵێ:

هەموو شۆڕشگێرەکان تا ئەوڕۆ بەوە گەیشتوون، کە زۆر شت گۆرانکاری بەسەر دا دێ، تەنیا ئەوە مرۆڤە کە خۆی بۆ ناگۆردرێ!

جۆزێپ پولیتسە دەڵێ:

هەر شتێك كە دەنووسی: كورتی بنووسە، بۆ ئەوەی دەیخوێننەوە. ڕوونی بنووسە، بۆ ئەوەی لێی حاڵی دەبن. وەك وێنەیەكی بنووسە، بۆ ئەوەی لە ناو مێشكدا رایدەگرن!

كۆنفۆسیۆس دەڵێ:

پێش ئەوەی لەگەڵ یەك بە شەڕ بێن، وتەكانتان بپاڵێون!

ت.ئاكوین دەڵێ:

هەموو شتێك دەبێتە كانگای خۆشی، بەو مەرجەی ، خۆشەویستی لەگەڵ بێ!

ف. پیكابیا دەڵێ:

سەری ئێمە خڕە، بۆ ئەوەی بیركردنەوەكانمان، بتوانن بە هەر لایەكدا خۆیان بگۆڕن!

شوانە دەڵێ:

كە ئیشێك "چەتونە"، ئەوە خۆی دەلیلێكی باشە بۆ دەستپێكردنی!